

Globalizace, imigrace a druhý dlouhotrvající poválečný boom v Austrálii¹ **Globalisation, immigration and the second long post-war boom in Australia**

Vladislav Škop

Vysoká škola ekonomická v Praze

Abstract: The article concerns the immigration issues arising from and related to Australian immigration policy. Australia has been for more than fifty years one of the largest incoming countries. During this period immigrants have become an essential part of Australian society and have added many contributions which helped to create a nation of multinationals. However there are not only benefits related to the immigration but problems appear as well. How to deal with increasing racism, how to link migration inflow with the economics needs – these are questions to be sensitively solved by the Australian government.

Keywords: immigration, Australia, migration flow, undocumented migration, skilled migration, sustainable growth, globalisation, economic benefits

Klíčová slova: imigrace, Austrálie, migrační toky, nezdokumentovaná migrace, kvalifikovaná migrace, udržitelný rozvoj, globalizace, ekonomické přínosy

¹ Přeloženo z „Globalisation, immigration and the second long post-war boom in Australia“, Jack Collins, profesor ekonomie na University of Technology, Sydney, Journal of Australian Political Economy, číslo 61, ročník 2008

Úvod

Austrálie má dlouhou historii přistěhovalectví. Od konce druhé světové války nazývají imigranti Austrálii svým domovem. Zatímco existuje mnoho poválečných národů, které bychom nazvaly jako emigrující, země jako USA, Kanada, Nový Zéland a Austrálie jsou jiné, kvůli jejich soustředění na přicházející imigranty jako na osadníky, nové členy společnosti a novou pracovní sílu. Mezi přistěhovalectvo-osadnickými národy má Austrálie největší příjem imigrantů a její profil etnické diversity je stejně rozmanitý jako má USA a Kanada.

Australská imigrační politika musí být chápána v širším kontextu globalizace a národních ekonomických zájmů. Po 1. září 2001 bezpečnostní záležitosti se staly centrem pozornosti tvůrců imigračních politik, kteří se pokusili dostat pod kontrolu ilegální imigraci, zvláště „nezdokumentované“ imigranty, kteří dosáhli australských břehů na lodích. Mezinárodní dlouhodobý boom zatím vygeneroval trvalý ekonomický růst, spolu se silným růstem poptávky po zaměstnancích a to hlavně ve službách. Míry nezaměstnanosti jsou obecně nízké, v technických, odborných a profesních segmentech trhu práce je pracovní síly dokonce nedostatek. Západní kapitalismus hlasitě klepe na dveře mezinárodních rezerv armády imigrantské práce. Většina imigrantské práce směřuje do globálních měst jako jsou New York, Londýn, Paříž – a Sydney. To vedlo k jemnému ladění australské imigrační politiky tak, aby byly vyplněny identifikované oblasti nedostatku pracovních sil a také byla obsazena poptávaná zaměstnání s nárůstem příjmu kvalifikovaných pracovníků. Na druhou stranu došlo k poklesu příjmu imigrantů z rodinných a humanitárních důvodů. Nedostatek pracovních sil v regionálních a venkovských oblastech vedl také k přesměrování trvalé imigrace od velkých australských měst jako Sydney a Melbourne.

Přestože globalizace neosvobodila mezinárodní toky práce (lidí) tolik jako uvolnila kapitálové a obchodní toky, v současnosti se více lidí stěhuje na mezinárodní úrovni dočasně nebo trvale a to více než kdykoliv dříve. Imigranti v Austrálii jsou znatelně diversifikováni. Dělí se na zdokumentované imigranty s dočasným, trvalým nebo turistickým vízem nebo nezdokumentované příjíždějící. Přicházejí ze všech koutů světa s rozdílnými náboženskými a kulturními zkušenostmi. Mnozí z imigrantů nakonec i Austrálii opustí, jejich pobyt v Sydney, Melbourne nebo Griffithu je jen jednou z úrovní v procesu globální cirkulace práce.

Nicméně nejzajímavější je nárůst objemu příjmu dočasné imigrace. Celková imigrace v Austrálii narostla do úrovně, která nebyla viděna za posledních čtyřicet let. Částečně je to vysvětleno trvajícím druhým poválečným bohem, který přinesl 17 let silného ekonomického růstu a stlačil míru nezaměstnanosti k 30ti letému minimu – 4,9% v první čtvrtletí 2008. Procyklická „chut“ po imigraci se navrátila, ale charakteristiky příjmu imigrace se změnily.

Článek zjišťuje jak imigrace do Austrálie sloužila k udržení bohu v období po roce 1945. Vyžaduje to bližší pohled na počet a typ vstupů, typ víz, vzdělání, schopnostech a původ současného imigračního příjmu v porovnání s jednou nebo dvěma dekadami zpět.

Globalizace a imigrace

Globalizace má někdy protichůdně působící agendu uvolňování mezinárodních toků kapitálu, zboží, služeb a lidí. Tarify a další nástroje ochrany byly redukovány na znatelně nižší úroveň. Obdobný proces se bohužel nerozšířil do primárního sektoru s tím, jak západní národy kapitulovaly před farmářskými lobby a pokračují v omezování importu zemědělských komodit od rozvojových národů (Stiglitz 2006). Vzestup Číny a Indie v posledním desetiletí přinesl velkou poptávku po australském uhlí, železné rudy a dalších minerálech a energetických zdrojích, která stimulovala další australský ekonomický růst. Růst ale vedl k regionálnímu nedostatku pracovních sil, zvláště v těžebních státech Západní Austrálie a Queenslandu. Australská 30letá nízká míra nezaměstnanosti a 15 let silného a trvalého ekonomického růstu, zvýšily poptávku po práci přistěhovalců. Mezera na trhu práce podvazuje další ekonomický růst. Vzrůstající poptávka po globální imigrantské práci je částečně cyklická - poháněná trvalým ekonomickým boomem a částečně strukturální, kdy je vedena demografickou strukturou a změnami v západních ekonomikách.

Austrálie není jediná země, která zažívá obnovenou poptávku po imigrantské práci. Počet dlouhodobých mezinárodních imigrantů – žijící v cizí zemi po dobu jednoho roku nebo déle – narostl na 84 milionů v roce 1975, na 105 milionů v roce 1985, na 120 milionů v roce 1990 a na 150 milionů v roce 2000 (Guardian, leden 2008). Shengenská dohoda usnadnila pohyb populace v rozšířených hranicích Evropské unie při umožnění nebývalé svobody pohybu v rámci Evropy. Mnoho zemí, které bývaly zemí emigrantů – Irsko, Itálie nebo ty, které odmítaly být zeměmi přijímajícími – Německo, v současnosti přijímají dynamické migrační programy.

Samozřejmě, ne všechny migrační toky jsou stejné. Některé jsou dokumentované, jiné ne nebo jsou přímo „ilegální“. Odhaduje se, že v USA je na 12 milionů ilegálních přistěhovalců a tento počet se každý rok zvyšuje o dalších 500 tisíc. Rovněž se odhaduje, že v zemích EU je kolem 8 milionů nezdokumentovaných imigrantů. Někteří imigranti se rozhodli opustit vlastní zemi díky „táhnoucím faktorům“ peněz a životního stylu západu, jiní byli ze svých zemích „vytlačeni.“ Institut Oxfordské univerzity (Guardian Weekly 2008), odhaduje, že 25 milionů lidí se přesunulo kvůli válce a násilí. Současný etnický Číňan imigrující do Austrálie může být milionář, dobře placený profesionál, majitel restaurace, zchudlý uprchlík a nebo nezdokumentovaný přistěhovalec pracující za mizivou mzdu jako umývač nádobí v restauraci jiného čínského imigranta.

Argumenty pro uvolnění národních hranic a poskytnutí neomezeného globálního pohybu práce jsou přitažlivé pro racionální ekonomy, bohužel nedávají v praxi moc smyslu. Existují nejméně dva závažné problémy, které v souvislosti s uvolněním vyvstávají, prvním je politický management. Jestliže migrační příliv je divoký a neregulovaný, pak je nemožné zajistit dostatečnou nabídku bydlení a vzdělávání ve správném čase a na správném místě – populační plánování by neexistovalo. Druhý problém se váže na reakci veřejnosti na usazování imigrantů. Australská imigrace byla vždy kontroverzní (Collins 200), navzdory postupným změnám migračních cílů. Část sporů se vztahuje k počtu imigrantů, ale hlavní problém spočívá ve skladbě imigrantů. Rasistické reakce vedly ke konfliktům – nepokoje v Paříži a Los Angeles jsou nejzjevnějšími příklady. Austrálie má vlastní takovou zkušenost – nepokoje v Cronulla v prosinci 2007. Úplné otevření hranic by mohlo vygenerovat sociální konflikt v mnohem větším měřítku

než do současnosti. Ultra pravicové strany by mohly získat masivní voličskou podporu, hranice by byly brzy uzavřeny, s nekontrolovatelným a rozšířeným rasismem.

Neoklasická ekonomie je základem teorie pro volný pohyb lidí, kdy jednoduše srovnává pohyb lidí s pohybem zboží a služeb. V tomto ekonomicky realistickém náhledu na migraci schází pochopení lidského prvku stejně, jako schází nebo jsou trivializovány v ostatních oblastech neoklasické ekonomie. Jak mohou imigranti objevit ekonomické přínosy, dokládané Legrainem a dalšími, pokud by Sydney, Londýn nebo Paříž hořely?

Australská imigrace

Nárůst čisté imigrace

Po roce 1947 Austrálie, jako USA, Kanada a Nový Zéland, spustila program pro osadnickou imigraci. Výsledná imigrace měla značný vliv na všechny aspekty australské společnosti (Collins, 2000). Imigrace přidala asi přibližně polovinu z populačního růstu Austrálie a také polovinu z nových pracovníků. Od té doby, co začala poválečná migrace, přibližně 6,5 milionu migrantů přijelo do Austrálie. Australská populace vzrostla ze 7 milionů na 21 milionů. Přibližně 1 milion imigrantů přijel do Austrálie každou z dekad po roce 1950. Devadesátá léta měla relativně nízký příjem migrace, ale v následujících letech opět ztelně narostla.

Tab. 1 Imigrace do Austrálie v letech 1991-92 až 2005-06

Rok	Počet přistěhovalých	Čistá migrace
1991 -1992	107 400	78 300
1992 -1993	76 300	48 400
1993 -1994	69 800	42 500
1994 -1995	87 400	60 500
1995 -1996	99 100	70 500
1996 -1997	85 800	55 900
1997 -1998	77 300	45 300
1998 -1999	84 100	49 000
1999 -2000	92 300	51 200
2000 -2001	107 400	60 800
2001 -2002	88 900	40 700
2002 -2003	93 900	43 500
2003 -2004	111 600	52 500
2004 -2005	123 400	60 800
2005 -2006	132 600	63 700

Změny ve skladbě Australské imigrace jsou uvedeny v tabulce č.2. V současné době pochází jeden ze tří imigrantů z Asie, hlavně z jihovýchodní a severovýchodní Asie. Následovani jsou Evropany (hlavně Brity), a imigranty z Oceánie, nejvíce Novozélandčany.

Tab. 2 Trvalá migrace do Austrálie (osadnická), dle regionu narození, v letech 1988-89

Oblast narození	1988 - 89		1998 - 99		2004 - 05	
	počet	%	počet	%	počet	%
Oceánie	28 000	19,3%	22 501	26,7%	21 100	17,1%
Evropa & SSSR	42 400	29,2%	19 608	23,3%	25 100	20,3%
Střední východ&Severní Afrika	8 000	5,5%	5 195	6,2%	13 100	10,5%
Jihovýchodní Asie	31 700	21,8%	10 934	12,9%	16 900	13,7%
Severovýchodní Asie	15 900	10,9%	10 869	13,2%	15 700	12,7%
Jižní Asie	7 000	4,8%	5 316	6,3%	15 800	12,8%
Severní a Jižní Amerika	3 100	2,1%	2 397	2,8%	4 000	3,2%
Afrika	4 300	3,0%	7 246	8,6%	11 100	9,0%
Celkem:	140 400	100,0%	84 143	100,0%	123 400	100,0%

Tab. 3 Trvalá migrace do Austrálie (osadnická), dle země narození, červenec 2004-červen 2005

Země	počet	%
Velká Británie	18 200	14,8%
Nový Zéland	17 300	14,1%
Čína	11 100	9,0%
Indie	9 400	7,6%
Súdán	5 700	4,6%
Jižní Afrika	4 600	3,7%
Filipíny	4 200	3,4%
Singapur	3 000	2,5%
Malajsie	2 900	2,4%
Srí lanka	2 300	1,9%

Nárůst kvalifikované migrace

Na rozdíl od Kanady má Australská imigrace problémy vytvořit solidní ekonomický základ. Komunita podnikatelů, byla dlouho podpůrcem imigrace a většina sektorů, hlavně maloobchod a stavebnictví, vyžaduje stálý nárůst v příjmu imigrantů. Veřejnost ale není tak nadšena. Imigranti jsou obviňováni za způsobení všech druhů ekonomických problémů – nezaměstnanost, inflace, zahraniční dluh, klesající produktivita a třeba častějších dopravních kolapsů.

V odezvě se Australská vláda pokusila zvětšit zjevný ekonomický přínos imigrace, aby získal větší podporu veřejnosti. Prvním důsledkem byl přesun od imigrace za účelem opětovné setkání rodin k jednotlivým, nezávislým imigračním příjmům. Za druhé, vláda se pokusila upravit výběr kvalifikovaných imigrantů tak, aby byl synchronizován s trhem práce. Za třetí přepracovala podnikatelské imigrační programy tak, aby Austrálie získávala lepší ekonomické přínosy.

Tab. 4 Australská imigrace dle kategorií, v letech 1998-99 až 2006-07

Kategorie	1998-99	2000-01	2002-03	2004-05	2006-07
Rodinná	22 501	20 145	28 000	33 182	37 138
Kvalifikovaná	27 031	35 715	38 504	53 133	60 755
Humanitární a zvláštní *	8 996	7 767	9 676	13 397	12 356
Neprogramová **	25 740	43 739	17 579	23 712	29 899
Celkem	84 143	107 366	93 314	123 424	140 148

* zvláštní přednost

** zvláště příjem Novozélandců

Nicméně s nárůstem kvalifikované migrace přišel problém s uznáváním vzdělání a kvalifikace získané v zahraničí. Kritici argumentují, že neaustralské vzdělání a kvalifikace nedosahují domácí úrovně. Výsledkem je to, že mnoho z těch, kteří získají kvalifikovaná imigrační víza nemohou najít práci, která by odpovídala jejich kvalifikaci, což dále vede k poklesu výnosu pro Australskou ekonomiku.

Jemně laděná podnikatelská migrace

Vláda premiéra Fräsera v roce 1976 představila program podnikatelské migrace. Od té doby Austrálie soutěží s ostatními zeměmi jako jsou Kanada, USA a Nový Zéland, aby přitáhla bohaté podnikatele (Borowski a Nash, 1994). Během doby byl program několikrát „doladěn“, aby překonal zjevné nedostatky programu, protože mnozí z imigrantů ve skutečnosti v Austrálii podnik nikdy nezaložili. Po předefinování programu, je program podnikatelské migrace součástí toku kvalifikované migrace, spíše než vlastní samostatnou kategorií.

Ekonomické přínosy podnikatelské migrace jsou podle výzkumu z let 1995-96 zřejmé. Podle tohoto výzkumu 77% se zapojilo do podnikání, 78% nových firem bylo vytvořeno a v průměru s novou firmou vzniklo 4,3 nových pracovních míst. V letech 2003-4 bylo uděleno 5.670 podnikatelských víz, hlavně imigrantům z Číny, následující Británií, Malajsií, Jižní Afrikou, Singapurem, Taiwanem, Zimbabwe, Jižní Koreou, Hong Kongem a Indonesií. V období 2006-7 bylo uděleno 4.881 podnikatelských víz.

Nárůst dočasné migrace

Zatímco většina debaty okolo migrace se soustřeďuje na trvalou migraci, nárůst migrace dočasné zůstává relativně nepovšimnut. Austrálie byla dlouhou známa jako „osadnická“ imigrační společnost, která odmítala hostitelský pracovní systém, který mělo zavedeno mnoho evropských zemích. Ale realita australské imigrace se v posledních desetiletích změnila. V roce 2001 poprvé počet dočasných víz přesáhl počet udělených víz dlouhodobých. Vzdávající role dlouhodobé dočasné migrace ukazuje fakt, že zatímco nárůst osadnické migrace byl v letech 1982 – 2000 pouze 11%, nárůst dočasné migrace ve stejném období dosáhl 65% a počet dlouhodobých návštěvníků vzrostl z 30.000 na 133.000 (Macken, 2003).

Díky zmíněné explozi dočasné migrace bylo zavedeno několik typů nových víz. Rozdělují se do tří tříd – ekonomická, sociálně-kulturní a víza pro mezinárodní vztahy. V roce 2002 bylo uděleno 43.300 ekonomických víz, 20.800 sociálně a kulturních a 99.500 víz mezinárodních vztahů (DIMA Fact Sheet 47, 2003).

Tab.5 Dočasná udělená víza dle druhů

Kategorie	1997-98	1999-00	2001-02	2003-04	2005-06
Ekonomická	37 298	39 180	43 303	48 652	74 666
Sociálně-kulturní	17 165	23 405	20 817	26 400	27 782
Mezinárodní vztahy	71 242	88 929	99 557	104 925	122 514
Celkem	125 705	151 514	163 677	179 977	224 962

Důležitou součástí australské dočasné imigrační politiky jsou zahraniční studenti, kteří získávají víza, aby dokončili studia na australských školách, univerzitách a jazykových kolejiích. Díky klesajícímu nebo pozastavenému vládnímu financování, musí většina univerzit spoléhat na plně placené zahraniční studenty. Austrálie je čtvrtou největší přijímací zemí ve světě zahraničních studentů a nárůst těchto studentů je v Austrálii jeden z nejrychlejších mezi zeměmi OECD. Mezi lety 190 – 2001 počet zahraničních studentů vzrostl téměř o 300%.

Tab.6 Zdrojové země zahraničních studentů v Austrálii

Země	2002-03	2003-04	2004-05
Čína	14 215	17 279	17 506
USA	10 477	10 723	10 367
Indie	5 901	9 611	10 000
Jižní Korea	7 323	8 214	9 328
Malajsie	8 032	7 081	6 609
Japonsko	6 319	6 650	5 829
Hong Kong	6 576	5 413	4 838
Thajsko	5 537	4 946	4 818
Indonésie	6 004	5 194	4 751
Singapur	4 179	3 739	3 368

Restrikce a politizace příjmu humanitárních uprchlíků

V poslední dekádě velikost mezinárodní migrace znatelně narostla při změně její struktury. V mnoha zemích byly po událostech 11.září 2001 upřednostněny záležitosti národní bezpečnosti. Cílem zvýšeného zájmu je i počet nezdokumentovaných přistěhovalců do Austrálie. Její podíl se odhaduje na 2-5% celkového počtu imigrantů. Australský úřad pro imigraci se pokouší imigranty bez patřičných dokumentů deportovat, v roce 1999-2000 to bylo 14.369 lidí.

Jako reakci přijal v září 2001 Australský parlament sérii nových zákonů, které ubírají právo lidem žádat o azyl z oblastí s uvolněným vízovým režimem jako jsou například Vánoční a Kokosové ostrovy. Jako součást „Pacifického řešení“ jsou lodě, které se pokusí vniknout do australských vod eskortovány Australským námořnictvem na území některého z pacifických států. Vláda vynakládá nemalé prostředky na to, aby přesvědčila tyto státy (např. Nauru), aby na své území přijímaly nelegální uprchlíky z paluby eskortovaných lodí. Odhaduje se, že vláda vynaložila až 500 milionů USD, aby zamezila vstupu 2.390 lidí na území Austrálie.

Přesměrování imigrace na venkov

Australská imigrace tradičně vždy byla převážně urbanistický fenomén. Austrálie je jedna z nejurbanizovanějších zemí na světě, imigranti mají dokonce vyšší podíl urbanizace než samotní Australané. V roce 2001 přibližně 83% obyvatel narozených v zahraničí žilo ve městech v porovnání se 61% rodilých Australanů. Samotné Sydney absorbuje kolem 40% australské imigrace, následované Melbourne, které přímá další nemalou část. Vazba mezi imigrací a urbanizací vyprodukovala silnou kritiku imigrace. Bývalý labouristický premiér Bob Carr a jeho silná kritika australské imigrace byla založena na přesvědčení, že přispívá k rozpínání předměstí Sydney a ohrožuje tak městské prostředí. Před svou rezignací Carr pravidelně žádal federální vládu o přesměrování imigrace ze Sydney

Následně bylo vynakládáno soustředěné úsilí k vytvoření takových politik, které by přesměrovaly imigraci do venkovských oblastí. V roce 1997 byl zaveden nový typ „STNI“ víz (State Territory Nominated Independence), aby se napomohlo regionálním vládám přitáhnout kvalifikované imigranty. Od tohoto momentu bylo množství vízových programů nastaveno tak, aby nasměrovalo nové imigranty do „buše.“ Dočasná podnikatelská víza, umožnila přivést do venkovských oblastí zkušené a kvalifikované pracovníky až na dobu čtyř let. Imigranti pak měli možnost, poté co úspěšně vedli firmu v cílovém regionu alespoň dva roky, získat trvalý pobyt. Přestože podíl imigrantů směřujících na venkov je malý – pouhých 16% za všech imigrantů přicházejících do Austrálie – jsou nepostradatelní pro regionální a venkovskou Austrálii a jsou předělem v Australské imigrační historii.

Závěr

Globalizace má silný dopad na australskou imigrační politiku. Za prvé – trvalá imigrace se v posledních letech ozdravila ze svých nízkých hodnot v první polovině 90tých let, ale stále je pod úrovní z let 60tých. Nicméně při sečtení trvalého a dočasného příjmu imigrantů je úroveň imigrace po celou dobu vysoká. Za druhé – vysoká úroveň imigrace v posledních letech je odpovědí na pokles míry nezaměstnanosti a vysokou poptávku po pracovní síle. Pokračování ekonomického boomu vedlo k ladění imigračních politik, aby imigrace správně pokrývala nedostatek kvalifikovaných pracovních sil napříč celým trhem. Toho bylo dosaženo absolutním nárůstem přílivu kvalifikovaných imigrantů a pokusy spojit imigraci s potřebami pracovního trhu. Za třetí – dočasná imigrace s globalizací značně narostla a dnes zdatelně přesahuje imigraci trvalou. To vyžaduje změnu tradiční kategorizace Australské osadnické imigrace. Za čtvrté – existuje vzrůstající zájem ohledně urbanizace trvalých imigrantů a enviromentální kritika imigrace, která přichází hlavně ze Sydney. To vede k novému úsilí ve směrování a navýšení počtu imigrantů do venkovských oblastí a států mimo New South Wales a Victorii.

Nedávná historie australské imigrace zdůrazňuje, že kontrolovaná imigrační politika může být jemně laděna, aby vyhovovala mezerám na pracovním trhu, které jsou generovány silným ekonomickým růstem a strukturálními změnami australské ekonomiky, které jsou důsledkem globalizace. Nicméně prioritou daná ekonomickému uvažování vytváří potencionální rizika – politická a sociální. Redukce rodinné a humanitární imigrace může v krátkém období dávat ekonomický smysl, stejně jako zvýšená důvěra v krátkodobou pracovní imigraci. Nicméně rodinná migrace má silný sociální přínos, při absenci podpory rodiny skončí často sociální a rodinné záležitosti u soudů, policie a welfare státu – při nepřímé, ale velmi vysoké ceně. Přes okamžité ekonomické náklady je příjem humanitárních imigrantů velmi důležitý. Navíc, sociální koheze v etnicky rozmanité společnosti není předem dána. Zležitosti spojené s rasismem a předsudky, které doprovází příjezd imigrantský menšin, musí být opatrně a citlivě spravovány. Ignorováním těchto důležitých elementů imigrace, dala nedávná australská imigrační politika důraz na krátkodobý ekonomický přínos na náklady středně a dlouhodobé sociální koheze. Pro národ s více imigranty ve větší diverzitě než má většina ostatních západních národů je to zdatelné riziko.